

Sygn. akt *XXVIII C 10004/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **1 czerwca 2023 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **22 maja 2023 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **K. K.**

przeciwko (...) z **siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że umowa kredytu numer nr (...) z dnia 8 stycznia 2008 roku jest nieważna,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki:
  - a. kwotę **94.391,34 zł (dziewięćdziesiąt cztery tysiące trzysta dziewięćdziesiąt jeden złotych 34/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **19 maja 2023 roku** do dnia zapłaty,
  - b. kwotę **9.246,96 CHF (dziewięć tysięcy dwieście czterdzieści sześć franków szwajcarskich 96/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **19 maja 2023 roku** do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałej części,
4. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powódki kwotę **6.417 zł (sześć tysięcy czterysta siedemnaście złotych).**

Sygn. akt *XXVIII C 10004/21*

UZASADNIENIE

Strona powodowa (dalej także jako: kredytobiorca, konsument) w ostatecznie sprecyzowanym żądaniu (k. 194) wniosła o:

- ustalenie, że umowa kredytu zawarta pomiędzy stronami jest nieważna,
- zasądzenie od strony pozwanej (dalej: pozwany, pozwany bank, bank, kredytodawca) kwoty 97.548,34 zł i 9.917,34 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8.01.2008 r. została zawarta umowa kredytu nr (...), na podstawie której (...) w W. (poprzednik prawny pozwanego) udzielił B. K. (1) kredytu. Umowa kredytu zawierała postanowienia o następującej treści.

Przeznaczenie kredytu: zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w O. (§ 1).

Kwota i waluta kredytu: 48.350 CHF. W przypadku kredytu udzielonego w walucie obcej CHF/EUR/USD kwota kredytu zostanie wypłacona w złotych wg kursu kupna danej waluty zgodnie z obowiązującą w banku w dniu uruchomienia kredytu/transzy kredytu tabelą kursową walut dla produktów hipotecznych w (...) (§ 2 ust. 1).

Okres kredytowania: od 8.01.2008 r. do 12.01.2028 r. (§ 2 ust. 2).

Stawka referencyjna na dzień podpisania umowy: 3M-LIBOR (§ 2 ust. 4)

Marża banku: 1,30% (§ 2 ust. 6).

Wysokości prowizji przygotowawczej oraz opłat z tytułu ubezpieczeń pobieranych przez bank: 1. prowizja przygotowawcza: 967 CHF pobrana przez bank z kwoty kredytu, 2. opłata z tytułu ubezpieczenia spłaty pożyczki: 406,14 CHF pobrana przez bank z kwoty kredytu (§ 3 ust. 1).

Opłaty i prowizje wyrażone w innej walucie niż waluta polska płatne są w złotych przy zastosowaniu następujących kursów: 1) dla kredytu udzielonego w CHF/EUR/USD kwota prowizji, o której mowa w pkt 1 ust. 1 powyżej ustalana jest wg średniego kursu tej waluty stosowanego przez NBP w dniu płatności prowizji, 2) dla kredytu udzielonego w CHF/EUR/USD kwota prowizji, o której mowa w pkt 1 ust. 2, 4 i 5 powyżej ustalana jest wg średniego kursu tej waluty stosowanego przez NBP w dniu płatności opłaty, 3) za dzień płatności opłat i prowizji uznaje się dzień ich wpływu na rachunek banku, 4) za dzień płatności opłat z tytułu ubezpieczenia, o których mowa w pkt 1 ust. 2, 4 i 5 powyżej uważa się dzień ich wpływu na rachunek banku w przypadku kontynuacji ubezpieczenia. W pozostałych przypadkach za dzień płatności opłat z tytułu ubezpieczenia, o których mowa w pkt 1 ust. 2, 4 i 5 powyżej uważa się dzień uruchomienia kredytu w przypadku płatności pierwszej opłaty i ostatni dzień ochrony ubezpieczeniowej w przypadku jej kontynuacji, 5) prowizje i opłaty wymienione w ust. 1 pkt 1-5 powyżej płatne są w kasie banku, o ile zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy, prowizja i opłata, o której mowa w ust. 1 pkt 1-5 powyżej nie zostały potrącone w kwoty pożyczki, 6) opłaty i prowizje inne niż wymienione w ust. 1 pkt 1-5 płatne są po kursie sprzedaży danej waluty zgodnie z obowiązującą w banku tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w (...) Bank (...) Spółka akcyjna w dniu płatności zobowiązania (§ 3 ust. 2).

W przypadku kredytu udzielonego w CHF/EUR/USD kapitał, odsetki oraz inne zobowiązania z tytułu kredytu, poza wymienionymi w § 3 ust. 1 umowy wyrażone w walucie obcej spłacane będą w złotych jako równowartość kwoty podanej (w walucie) przeliczonej: 1) wg kursu sprzedaży waluty zgodnie z obowiązującą w banku w dniu spłaty zobowiązania określonym w harmonogramie, o którym mowa w ust. 1 powyżej, tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w (...) w przypadku wpłat dokonanych przed tym terminem lub w tym terminie, 2) wg kursu sprzedaży waluty zgodnie z obowiązującą w banku w dniu wpływu środków na rachunek wskazany w § 2 ust. 15 umowy tabelą kursów walut dla produktów hipotecznych w (...) w przypadku wpłat dokonanych po dniu określonym w harmonogramie, o którym mowa w ust. 1 powyżej (§ 10 ust. 4).

Kredytobiorca oświadcza, iż znane jest mu ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej w stosunku do złotych polskich w przypadku gdy umowa kredytu dotyczy kredytu udzielonego w walucie obcej, w której wyrażona jest waluta kredytu. O istnieniu tego ryzyka został poinformowany w trakcie procedury udzielania kredytu przez pracownika lub przedstawiciela banku. W przypadku wzrostu kursu waluty kredytu do złotych polskich, nastąpi odpowiedni wzrost jego zadłużenia wobec banku z tytułu zaciągniętego kredytu, co może spowodować, że ustanowione prawne zabezpieczenie okaże się niewystarczające, a zdolność kredytobiorcy do obsługi zadłużenia ulegnie pogorszeniu. Powyższe może skutkować konsekwencjami wynikającymi z § 15 ust. 1 umowy (§ 16 ust. 9).

Dowód: umowa – k. 23-34.

Zawarcie powyższej umowy zostało poprzedzone złożeniem przez zaakceptowanego przez bank wniosku o udzielenie kredytu w kwocie 100.000 zł, w walucie CHF. We wniosku wskazano, że kredytobiorca jest rozwiedziony, ma wykształcenie średnie i prowadzi działalność gospodarczą w obszarze handlu.

Dowód: wniosek – k. 84-85, decyzja – k. 87.

W dniu 8.01.2008 r. kredytobiorca podpisał oświadczenie o następującej treści: „Oświadczam niniejszym, iż znane jest mi ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej w stosunku do złotych polskich, w której wyrażona jest kwota kredytu. O istnieniu tego ryzyka zostałam poinformowana/y w trakcie procedury udzielania kredytu przez doradcę kredytowego. Kwota kredytu/pożyczki udzielonego w dniu 2008-04-08 w wysokości 48.350,00 CHF zostanie przeliczona na złote polskie według kursu kupna z dnia uruchomienia kredytu zgodnie z „Tabelą kursów dla produktów hipotecznych w (...)” obowiązującą w Banku. Oświadczam, że jestem świadomy, iż w przypadku wzrostu kursu waluty CHF w stosunku do złotych polskich, nastąpi odpowiedni wzrost mojego zadłużenia wobec Banku z tytułu zaciągniętego kredytu, co może spowodować, że ustanowione prawne zabezpieczenie stanie się niewystarczające, a moja zdolność do obsługi zadłużenia ulegnie pogorszeniu. Akceptuję także fakt, że okoliczność, o której mowa w poprzednim zdaniu może skutkować konsekwencjami wynikającymi z zapisów umowy o kredyt.”

Dowód: oświadczenie – k. 99.

Kredyt został uruchomiony w dniu 16.01.2008 r. kwotą 101.192,85 zł. W okresie od dnia 16.01.2008 r. do dnia 13.03.2023 r. pozwany pobrał kwotę 94.391,34 zł i 9.246,96 CHF tytułem spłaty rat kredytu i kwotę 2.772 zł tytułem składek ubezpieczenia nieruchomości.

Dowód: zaświadczenie – k. 195-202.

W dniu 13.08.2014 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, w którym stwierdziły, że K. K. nabyła spadek po zmarłym w dniu 7.07.2014 r. B. K. (2) z mocy ustawy w całości, zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia sporządzonym w dniu 23.07.2014 r., rep. A nr (...).

Dowód: aneks – k. 35-36.

W dniu 20.07.2017 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, pozwalający na spłatę rat kredytu bezpośrednio w CHF.

Dowód: aneks – k. 105-106.

Od dnia 1.12.2020 r. pod adresem ul. (...) (poprzednio(...)) nr (...), (...)-(...) O. jest zarejestrowana działalność gospodarcza powódki z zakresu opieki zdrowotnej.

Dowód: CEIDG – k. 126, zaświadczenie – k.192.

Kredytobiorca zaciągnął kredyt w celu uzyskania środków na zakup lokalu mieszkalnego przeznaczonego na zaspokojenie swoich potrzeb mieszkaniowych. Nieruchomość ta nie była przez niego wynajmowana ani wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej. Kredytobiorca nie negocjował postanowień umowy kredytu dotyczących powiązania z kursem waluty obcej i sposobu przeliczeń kursowych. W czasie zawierania umowy kredytu kredytobiorca nie miał dochodów ani oszczędności w CHF oraz nie miał żadnego wykształcenia ani doświadczenia zawodowego w dziedzinach ekonomii, finansów i bankowości - miał wtedy wykształcenie średnie i pracował w hurtowni artykułów przemysłowych.

Powódka przy podpisywaniu aneksu z pozwanym bankiem nie została poinformowana o ryzyku kursowym wiążącym się z umową kredytu i nie wyjaśniono jej, w jaki sposób bank dokonuje przeliczeń kursowych. Powódka nie miała wątpliwości co do tego, że jej nieruchomość jej ubezpieczona oraz że bank przekazuje zakładowi ubezpieczeń składki opłacane przez powódkę. Powódka wynajmowała 2 pokoje swojego mieszkania w 2015 r., a od 2020 prowadzi w nim swoją działalność gospodarczą (psychoterapia). Powódka zorientowała się, że umowa zawiera niedozwolone

postanowienia umowne w 2020 r., a od dnia wniesienia pozwu zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: przesłuchanie powódki – k. 213-214.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony powodowej, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, zaś pozostałe dowody zostały pominięte, ponieważ nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a ich przeprowadzenie skutkowałoby zbędnym przedłużeniem postępowania.

Sąd nie przeprowadzał dowodu z regulaminów dołączonych do odpowiedzi na pozew, gdyż żaden z nich nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy kredytu.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ przeprowadzenie przez biegłego wyliczeń byłoby zbędne wobec stwierdzenia, że umowa kredytu jest nieważna, a rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Dowód z zeznań świadka A. S. zgłoszony przez pozwany bank został pominięty, gdyż świadek nie brał udziału w procesie kredytowym dotyczącym umowy, której dotyczy niniejsza sprawa, a zatem nie był w stanie przedstawić faktów dotyczących okoliczności zawarcia tej umowy, natomiast ogólne informacje dotyczące zawierania podobnych umów oraz funkcjonowania pozwanego banku nie miały istotnego znaczenia. Z tych samych przyczyn Sąd pominął także dowód z zeznań świadka D. M..

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Konsument.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą pozwanego, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.). Oceny tej nie neguje fakt wynajęcia części nieruchomości w 2015 r. oraz prowadzenia w niej działalności gospodarczej od 2020 r. Mianowicie status konsumenta podlega ocenie według stanu na datę zawarcia umowy, kiedy to kredytobiorca nie prowadził działalności gospodarczej i nie wskazywało, aby miał taki zamiar (działalność gospodarcza zaczęła być prowadzona po wielu latach od zawarcia umowy już przez powódkę).

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank.

Sama kwota kredytu (w CHF) nie była uzgodniona indywidualnie, ponieważ ustalenia określonej kwoty franków szwajcarskich dokonał pozwany bank – kredytobiorca we wniosku kredytowym wskazał określoną kwotę w PLN, natomiast bank dokonał jej przeliczenia na CHF według swojej tabeli kursowej, a zatem bez uzgodnienia z konsumentem – podanie kwoty kredytu w walucie obcej było konieczne z uwagi na konstrukcję kredytu denominowanego i nie wynikało z woli konsumenta, którego celem było uzyskanie środków w PLN, skoro miały one być przeznaczone na realizację celu mieszkaniowego w Polsce.

Klauzula ryzyka kursowego.

Klauzula ryzyka kursowego § 2 ust. 1 zdanie pierwsze umowy) określał główne świadczenie umowy kredytu, lecz nie został sformułowany w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści umowy i okoliczności jej zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z umową. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, w tym w szczególności historyczny wykres kursu CHF/PLN za okres co najmniej kilkunastu lat i symulację wpływu wzrostu tego kursu o co najmniej kilkadziesiąt procent na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczone w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez pozwanego bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Klauzula ryzyka kursowego w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej określa samą kwotę kredytu, czyli najistotniejsze postanowienie umowy kredytu. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego.

Klauzule przeliczeniowe.

Klauzule przeliczeniowe (§ 2 ust. 1 zdanie drugie, § 10 ust. 4 umowy) nie zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób pozwanego bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały pozwanemu bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że konstrukcja kredytu denominowanego determinowała to, że zakres swobody banku w kształtowaniu praw i obowiązków stron był jeszcze dalej idący aniżeli przy kredycie indeksowanym. Mianowicie w kredycie indeksowanym kwota kredytu była od początku podana w PLN, a zatem umowa przewidywała wprost wysokość świadczenia, które ma spełnić bank. Natomiast z uwagi na fakt, że w kredycie denominowanym kwota kredytu była wskazana w CHF, a jej wypłata była dokonywana w PLN po dokonaniu przeliczenia przez bank, oznaczało to, że w tego rodzaju kredycie bank decyduje nie tylko o wysokości świadczeń spełnianych przez kredytobiorcę, ale także o wysokości świadczenia spełnianego przez siebie.

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy.¹ Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu pozwanego banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw) czy kwestia ewentualnego zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu upoważniającego kredytobiorcę do spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie

obcej. Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR CHF).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego.

Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.² Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,³ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem⁴, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, w której jedynie kwota kredytu została wyrażona w walucie polskiej, natomiast wszystkie zobowiązania (wyplata kredytu przez bank i spłata rat kredytowych przez kredytobiorcę) zostały oznaczone w walucie polskiej.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całej umowy kredytu⁵ (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem umowa ta po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Należy przy tym mieć na uwadze, że w przypadku kredytu denominowanego, który podlegał wypłacie tylko w PLN, skutek w postaci nieważności umowy wobec stwierdzenia abuzywności klauzuli przeliczeniowej dotyczącej wypłaty kredytu w złotych po kursie kupna banku jest jeszcze bardziej ewidentny aniżeli w przypadku innych umów kredytu powiązanych z walutą obcą. Skoro bowiem kwota kredytu była wyrażona w CHF, lecz wypłata kredytu była możliwa tylko w PLN, to wyłączenie z umowy regulującej sposób przeliczenia CHF na PLN dla celu wypłaty kredytu powoduje, że nie jest w ogóle możliwe ustalenie kwoty PLN, w której kredyt ma zostać wypłacony, a tym samym nie jest możliwe ustalenie treści podstawowego świadczenia banku, o którym mowa w art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Stanowisko to znajduje oparcie w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego, który wskazał, że „umowa jest umową kredytu denominowanego, w której określono kwotę kredytu w walucie obcej i przewidziano jednocześnie, że wypłata powinna nastąpić w złotych. Eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, że nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego i niemożliwe jest jego uzupełnienie.”⁶ Faktem jest, że w dawniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszczano możliwość utrzymania w mocy umowy kredytu denominowanego po stwierdzeniu bezskuteczności niedozwolonych klauzul przeliczeniowych przez uznanie, że kwotą kredytu nie jest kwota wskazana w umowie w CHF,⁷ lecz kwota faktycznie wypłacona przez bank w PLN, jednak zabieg ten de facto stanowi niedopuszczalną ingerencję Sądu w treść umowy kredytu wykraczającą poza ramy wynikające z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, która została wprost wykluczona w aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości.⁸

Bezwzględna nieważność umowy.

Brak jest podstaw do uznania umowy kredytu za bezwzględnie nieważną. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo

bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Treść umowy nie naruszała także zasady nominalizmu (art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.), ponieważ udzielenie przez bank kredytu w walucie obcej było możliwe w dacie zawarcia umowy. Jak wyjaśniono wcześniej, postanowienia umowne obciążające kredytobiorcę nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 353¹ k.c.).⁹

Interes prawny.

Roszczenie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy wynikającego z nieważności umowy zasługuje na uwzględnienie, ponieważ umowa kredytu jest nieważna, a strona powodowa posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Mianowicie okres kredytu wskazany w umowie jeszcze nie upłynął, zaś bank stoi na stanowisku, że umowa jest ważna, domaga się od kredytobiorcy zapłaty kolejnych rat kredytu i nie wyraża zgody na wykreślenie z księgi wieczystej hipoteki zabezpieczającej roszczenia banku wynikające z umowy. Wobec tego powództwo kredytobiorcy o zapłatę nie kończyłoby definitywnie sporu stron dotyczącego oceny, czy umowa jest ważna.¹⁰

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu *ex tunc* oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (*condictio sine causa*) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub k.c.¹¹ Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Kredytobiorcy w okresie od dnia 16.01.2008 r. do dnia 13.03.2023 r. uiszcili wobec pozwanego łącznie kwotę 94.391,34 zł i 9.246,96 CHF tytułem spłaty rat kredytu, a zatem należność w tej wysokości należało zasądzić na rzecz strony powodowej od pozwanego.

Inaczej jest jednak w zakresie tych ubezpieczeń, w których ubezpieczonym nie jest bank, lecz kredytobiorca, takich jak ubezpieczenie na życie, ubezpieczenie nieruchomości lub ubezpieczenie od utraty pracy lub pobytu w szpitalu (tzw. pakiet ubezpieczeniowy). Mianowicie w zakresie tych ubezpieczeń z ochrony ubezpieczeniowej korzysta właśnie kredytobiorca, a nie bank, a zatem bank po przekazaniu składek ubezpieczycielowi nie pozostaje już wzbogacony (art. 409 k.c.). Co więcej, po przekazaniu składek przez bank na rzecz zakładu ubezpieczeń (który to fakt nie budzi wątpliwości), bank nie posiada już legitymacji biernej w zakresie żądania zwrotu równowartości tych składek, a ewentualna legitymacja bierna może przysługiwać tylko towarzystwu ubezpieczeń, które nie jest pozwanym w niniejszej sprawie. Nie sposób również pominąć faktu, że w zamian za uiszczone składki ubezpieczeń stronie powodowej faktycznie była udzielana ochrona ubezpieczeniowa, a tym samym nie sposób uznać, aby kredytobiorca w związku z tym zubożony. Co więcej, mawiane stosunki ubezpieczenia stanowią osobne stosunki prawne od umowy kredytu, a zatem nieważność umowy kredytu nie skutkuje nieważnością tych umów ubezpieczenia – inaczej niż w zakresie ubezpieczenia pomostowego lub ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, które są integralnie powiązane z umową kredytu. Prawdą jest, że cesja praw z umów ubezpieczenia nieruchomości, ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia od utraty pracy stanowią zabezpieczenia kredytu, niemniej jednak te umowy mogą funkcjonować niezależnie od umowy kredytu (inaczej niż właśnie ubezpieczenie pomostowe, ubezpieczenie niskiego wkładu własnego czy choćby zabezpieczenie w postaci hipoteki). Natomiast co do ubezpieczenia nieruchomości, można zasadnie przypuszczać, że kredytobiorca ubezpieczyłby swoją nieruchomość niezależnie od tego, czy kupiłby ją z środków własnych czy z środków pochodzących z kredytu. Tożsame stanowisko jest wyrażane w orzecznictwie.¹² Wobec tego Sąd oddalił powództwo w zakresie obejmującym żądanie zasądzenia od pozwanego kwoty 3.157 zł tytułem zwrotu składek ubezpieczeniowych. Na marginesie należy wskazać, że roszczenie w tym zakresie nie zostało także wykazane co do wysokości, bowiem z zaświadczenia banku wynika, że tytułem składek ubezpieczeniowych powódka

zapłaciła nie 3.157 zł, ale 2.772 zł (11 składek po 252 zł każda). Z zaświadczenia tego wynika wprawdzie, że od powódki pobrano jeszcze 11 „opłat za monit” po 35 zł każda, lecz żądanie pozwu (podstawa faktyczna) nie obejmowało roszczenia o zwrot tego rodzaju opłat (vide k. 194), a przy tym nie jest wiadome, z jakiego tytułu zostały one pobrane od powódki.

Przedawnienie.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne¹³, a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2020 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie strony powodowej nie jest przedawnione.

Zatrzymanie.

Zarzut zatrzymania podniesiony przez pozwanego okazał się nieskuteczny, ponieważ pozwany ograniczył się wyłącznie do podniesienia procesowego zarzutu zatrzymania. W ocenie Sądu orzekającego w tutejszym składzie, umowa kredytu jest umową wzajemną¹⁴, a zatem co do zasady jest możliwe skorzystanie z zarzutu zatrzymania (art. 496 i 497 k.c.), jednak musi on znajdować oparcie w materialnoprawnym oświadczeniu o skorzystaniu z prawa zatrzymania, które w niniejszej sprawie nie zostało podniesione, a w rezultacie nie mogło też zostać doręczone stronie powodowej. Nawet gdyby uznać, że podniesienie procesowego zarzutu zatrzymania zawierało w sobie również złożenie materialnoprawnego oświadczenia o skorzystaniu z prawa zatrzymania, to oświadczenie to nie zostało doręczone stronie powodowej, a jedynie jej pełnomocnikowi, który nie był umocowany do przyjmowania w jej imieniu oświadczeń materialnoprawnych.

Także oświadczenie pełnomocnika pozwanego złożone na rozprawie w dniu 3.04.2023 r., który stwierdził, że podtrzymuje zarzut zatrzymania z odpowiedzi na pozew nie wywołało skutków materialnoprawnych, pomimo obecności powódki, ponieważ pełnomocnik pozwanego stwierdził, że nie posiada umocowania do dokonywania czynności materialnoprawnych w imieniu banku (k. 213).

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Wezwanie to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pisma procesowego z dnia 20.03.2023 r., bowiem dopiero w tym piśmie została podana konkretna wysokość roszczenia powódki i jego podstawa faktyczna (wskazanie, jakich świadczeń, z jakiego tytułu i uiszczonych w jakich okresach domaga się powódka). Pismo to zostało doręczone pozwanemu w dniu 4.05.2023 r., co oznacza, że pozwany powinien był spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 19.05.2023 r. i od tej daty zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

Koszty procesu.

Stosownie do wyniku postępowania, pozwany został na podstawie art. 100 k.p.c. obciążony całymi kosztami procesu obejmującymi kwoty:

- 1.000 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu,

- 17 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

ZARZĄDZENIE

(...)

1 por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17,

2 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D.,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, (...),

3 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78,

4 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76,

5 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,

6 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.05.2022 r., II CSKP 650/22,

7 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.10.2019 r., IV CSK 309/18,

8 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 79, 83-84,

9 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22,

10 por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.03.2022 r., II CSKP 474/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.05.2022 r., II CSKP 163/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.05.2022 r., II CSKP 1030/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.05.2022 r., II CSKP 797/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2022 r., II CSKP 701/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.06.2022 r., II CSKP 616/22,

11 por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

12 por.:

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19.08.2020 r., I ACa 1002/19,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25.09.2020 r., VI ACa 332/19,

(...)

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., (...) i (...), C-698/18 i C-699/18,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16.07.2020 r., (...) i (...), C-224/19 i C-259/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22.04.2021 r., (...), C-485/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10.06.2021 r., (...), C-776/19 - C-782/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., (...), C-80/21 – C-82/21,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2022 r., III CZP 61/22,

(...)

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.04.2011 r., IV CSK 422/10,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.03.2014 r., IV CSK 440/13,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.03.2017 r., II CSK 281/16,
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.02.2022 r., II CSKP 459/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.03.2022 r., II CSKP 474/22.